

Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivning för Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033

Avgränsningssamråd enligt 6 kapitel miljöbalken

Titel: Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivning för Delåtgärdsprogram
mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033

Utgiven av: Vattenmyndigheterna

Författare: My Mattsdotter Björk

Diarienummer: 537-4683-2026

Utgivningsår: 2026

Omslagsbild: Mostphotos

Innehåll

1.	INLEDNING.....	5
1.1.	Bedömning av betydande miljöpåverkan.....	6
1.2.	Om miljökonsekvensbeskrivningen	6
1.2.1.	Detaljeringsgrad	8
2.	OM DELÅTGÄRDSPROGRAM MOT ÖVERGÖDNING I EGENTLIGA ÖSTERSJÖN	8
2.1.	Åtgärdsprogrammets funktion, struktur och innehåll	8
2.2.	Förslag på administrativa åtgärder i Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön	9
2.3.	Förhållande till andra planer och program	9
3.	KARTLÄGGNING AV KUSTVATTEN MED PÅVERKAN FRÅN ÖVERGÖDNING	10
3.1.	Kustvatten och ekologisk status	10
3.2.	Näringsämnen.....	10
3.3.	Åtgärdsbehov för kustområdet.....	10
3.4.	Hög prioritet för övergödning av kust.....	11
4.	MILJÖFÖRHÅLLANDEN I NORRA OCH SÖDRA ÖSTERSJÖNS VATTENDISTRIKT.....	11
5.	MILJÖEFFEKTER VID DELÅTGÄRDSPROGRAMMETS GENOMFÖRANDE	12
6.	ALTERNATIV TILL GENOMFÖRANDE	12
7.	FORTSATT ARBETE	12
7.1.	Preliminär innehållsförteckning för Miljökonsekvens-beskrivning av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön	13
	KONTAKTUPPGIFTER.....	14

1. Inledning

Länsstyrelser och kommuner i Norra och Södra Östersjöns vattendistrikt ges härmed möjlighet att yttra sig över avgränsningen inför kommande miljökonsekvensbeskrivning av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033, enligt 6 kap 10 § miljöbalken.

Eftersom Södra Östersjöns vattendistrikt gränsar till Danmark så kan genomförandet av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 få konsekvenser även i berört grannland. Enligt Esbokonventionen ges därför Danmark möjlighet att lämna synpunkter.

Detta avgränsningssamråd pågår under perioden 1 juni 2026 till och med 31 augusti 2026.

Övergödning är ett av de mest allvarliga miljöproblemen i Egentliga Östersjön. Mänsklig påverkan bidrar till att höga halter av näringsämnen kontinuerligt tillförs kustzonen genom avrinning från land, direktutsläpp till kustområdet och atmosfärisk deposition. Höga halter av näringsämnen i vattenmiljön utgör ett fortsatt hinder för att uppnå god ekologisk status i kustvatten samt de inom Helcom överenskomna målen om utsläppsminskningar i Baltic Sea Action Plan (BSAP). Övergödning har stora konsekvenser för det akvatiska ekosystemet och skapar problem för befolkningen längs kusten. Övergödning påverkar dessutom möjligheten till att nyttja havet som resurs inom olika typer av näringar samt rekreation och friluftsliv.

Vattenmyndigheterna i Norra och Södra Östersjöns vattendistrikt är utpekade att implementera vattendirektivet i Sverige. Detta arbete innebär att:

- ta fram och besluta om förvaltningsplaner och åtgärdsprogram
- besluta om miljökvalitetsnormer för ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten
- rapportera till Havs- och vattenmyndigheten om hur arbetet går, som i sin tur vidare rapporterar till Europeiska kommissionen.

Just nu pågår processen med att ta fram Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 i enlighet med kraven i 6 kap. vattenförvaltningsförordningen (2004:660), 5 kap. miljöbalken. Delåtgärdsprogrammet tas fram i ett gemensamt projekt för Norra och Södra Östersjöns vattendistrikt men beslutas separat i respektive vattendelegation.

Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033, riktar sig till statliga och kommunala myndigheter (benämns senare i texten som åtgärdsmyndigheter), som inom sina respektive ansvarsområden ska genomföra de administrativa åtgärder som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

1.1. Bedömning av betydande miljöpåverkan

Enligt 6 kap. 3 § miljöbalken ska en strategisk miljöbedömning genomföras om ett program kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Programmet avser åtgärder inom vattenförvaltning och kan ange inriktning och förutsättningar för framtida åtgärder och verksamheter. Enligt miljöbedömningsförordningen (MBF 2017:966) ska vissa planer och program antas medföra betydande miljöpåverkan, bland annat om de anger förutsättningar för tillståndspliktiga verksamheter eller påverkar hur olika samhällsområden, till exempel vattenförvaltning (dvs. hantering och skydd av vattenresurser), ska planeras och styras.

Enligt 2 § miljöbedömningsförordningen ska ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 8 § miljöbalken alltid antas medföra en betydande miljöpåverkan. Någon särskild undersökning enligt 6 kap. 6 § miljöbalken har därför inte bedömts nödvändig.

1.2. Om miljökonsekvensbeskrivningen

Vid upprättandet av ett åtgärdsprogram ska en strategisk miljöbedömning, en miljökonsekvensbeskrivning, av respektive program göras enligt 6 kap. miljöbalken.

Den geografiska avgränsningen för miljökonsekvensbeskrivningen avser Södra och Norra Östersjöns vattendistrikt, se Figur 1, nedan.

Miljökonsekvensbeskrivningen ska identifiera och beskriva vilken betydande miljöpåverkan som kan förväntas vid genomförande av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033. Miljökonsekvensbeskrivningen sker i två steg:

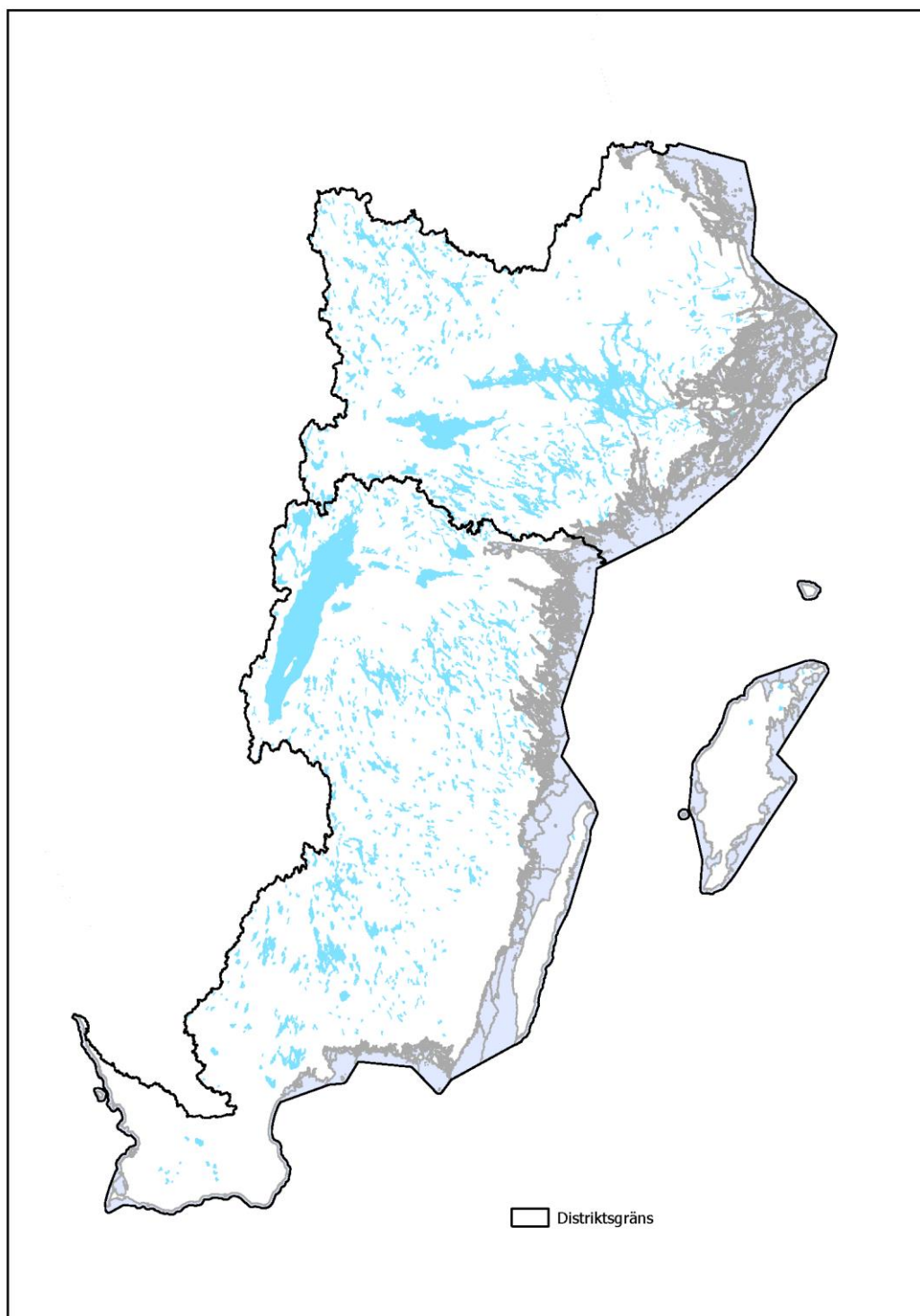
1. Först hålls ett avgränsningssamråd av miljökonsekvensbeskrivningen inför framtagandet av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033. Detta hålls från och med 2026-06-01 till och med 2026-08-31.
2. Sedan hålls ett samråd om miljökonsekvensbeskrivningen av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033.

I Norra Östersjöns vattendistrikt hålls detta samråd tillsammans med samråd om Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033.

I Södra Östersjöns vattendistrikt hålls detta samråd tillsammans med samråd om Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2028–2033 och Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033.

I de båda distrikten hålls detta från och med 2026-11-01 till och med 2027-04-30.

Åtgärdsprogrammen beslutas av Vattendelegationen för Norra och Södra Östersjöns vattendistrikt i december 2027 och kommer att vara juridiskt bindande för åtgärdsmyndigheterna.

Figur 1 Karta över Norra Östersjön och Södra Östersjöns vattendistrikts geografiska omfattning. I kartan visas också distriktens sjöar.

1.2.1. Detaljeringsgrad

Miljökonsekvensbeskrivningen av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 kommer att ske på en övergripande nivå. Åtgärdsprogrammet beskriver vilka administrativa åtgärder olika myndigheter ska vidta för att se till att miljökvalitetsnormerna följs. Hur detta ska uppnås och upprätthållas avgör åtgärdsmyndigheterna. Det innebär att Delåtgärdsprogrammet inte föreskriver exakt vilka åtgärder i miljön som ska genomföras, och därför innehåller miljökonsekvensbeskrivningen bara en övergripande analys av Delåtgärdsprogrammets miljöpåverkan, med utgångspunkt från förväntade effekter som de administrativa åtgärderna i åtgärdsprogrammet kommer ha i miljön.

2. Om Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön

Delåtgärdsprogrammet är ett verktyg för att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten. De administrativa åtgärderna i Delåtgärdsprogrammet är juridiskt bindande för utvalda statliga och kommunala myndigheter och ska därför genomföras.

2.1. Åtgärdsprogrammets funktion, struktur och innehåll

Ett åtgärdsprogram ska enligt 5 kap. 9 § miljöbalken vara riktat till statliga och kommunala myndigheter, som sedan ska beakta miljökvalitetsnormerna och inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt åtgärdsprogrammet enligt 5 kap. 11 § miljöbalken.

Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 ska alltså fungera som ett instrument i syfte att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Det är ett juridiskt bindande program som talar om *vad* som ska göras, men inte exakt hur. Finansiering för genomförandet ska åtgärdsmyndigheterna själva avsätta och besluta om, varför förankring internt och samverkan externt i avrinningsområdet är viktiga förutsättningar för Delåtgärdsprogrammets genomförande.

En central funktion för ett åtgärdsprogram är också att fördela kraven mellan olika åtgärdsmyndigheter samt att beskriva hur de administrativa åtgärderna är ömsesidigt beroende av varandra.

I 6 kap. 2 § vattenförvaltningsförordningen preciseras att administrativa åtgärder enligt ett åtgärdsprogram som har omprövats ska ha vidtagits senast tre år efter det att Åtgärdsprogrammet fastställdes. Tre år gäller därför som huvudregel för nya administrativa åtgärder i Åtgärdsprogrammet. Flera administrativa åtgärder i Åtgärdsprogrammet är av löpande karaktär och ska därför påbörjas omgående och därefter genomföras löpande. Det gäller inte minst vägledande åtgärder och tillsynsåtgärder.

2.2. Förslag på administrativa åtgärder i Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön

Delåtgärdsprogrammet mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 kommer att ha administrativa åtgärder som även finns i Åtgärdsprogram för vatten men där åtgärderna är mer preciserade och inriktade på att uppnå miljökvalitetsnormerna genom minskad övergödning till kusten. Därtill utreder vi om nya åtgärder behövs. Vilka administrativa åtgärder som det tills sist blir beror dels på riskbedömningen av vattenförekomsterna, som just nu pågår, dels på resultatet av våra utredningar kring vad som är möjligt, samt utfallen i pågående och kommande dialoger med berörda myndigheter.

De myndigheter som vi utreder om de ska få mer preciserade och nya administrativa åtgärder i Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 är:

- **Länsstyrelserna** rörande tillsynsvägledning av tillsynsområden jordbruk, små avlopp, dagvatten och miljöfarlig verksamhet, omprövning av reningsverk, tillsynsvägledning för dagvattenplaner samt samordna åtgärdsarbetet för att minska övergödningen till kusten.
- **Kommunerna** rörande tillsyn av jordbruk, små avlopp, dagvatten och miljöfarlig verksamhet, omprövning av reningsverk och planering av dagvattenåtgärder.

Dialoger med berörda myndigheter kommer att pågå fram till samrådets start 1 november 2026 och ändringar i förslagen till de administrativa åtgärderna beräknas ske fram till dess.

2.3. Förhållande till andra planer och program

Några av de planer och program som delåtgärdsprogrammet 2028–2033 kan ha beröringspunkter med beskrivs nedan. Förhållandet till ett urval kommer att utvecklas i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

- Åtgärdsprogram för vatten i Södra Östersjöns vattendistrikt 2028–2033
- Åtgärdsprogram för vatten i Norra Östersjöns vattendistrikt 2028–2033
- Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist Södra Östersjöns vattendistrikt 2028–2033
- Åtgärdsprogram för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön
- Åtgärdsprogram för genomförande av nitratdirektivet
- Havsplaner för Östersjön
- Nationell restaureringsplan till följd av EU-förordningen om restaurering av natur (2024/1991)
- Bevarandeplaner för Natura 2000-områden enligt 7 kap. miljöbalken (enligt EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv)

- Översiktsplaner enligt plan- och bygglagen (2010:900)
- Regionplaner enligt plan- och bygglagen
- Den gemensamma europeiska jordbrukspolitiken
- Regionala utvecklingsplaner
- Sveriges miljö kvalitetsmål
- Livsmedelsstrategin

3. Kartläggning av kustvatten med påverkan från övergödning

3.1. Kustvatten och ekologisk status

Det finns 186 kustvattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt och 171 kustvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt. Hur dessa har bedömts kommer att beskrivas i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

I bedömningen av ekologisk status utvärderas den mänskliga påverkan på kustvattnets ekosystem. Enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten (HVMFS 2019:25) ska vattenmyndigheten vid klassificering av ekologisk status bedöma kustvattenförekomsten utifrån biologiska kvalitetsfaktorer, med stöd av fysikalisk-kemiska och hydromorfologiska kvalitetsfaktorer. För kustvatten omfattar de biologiska kvalitetsfaktorerna växtplankton, makroalger och gömfröiga växter samt bottenfauna.

Om någon av de biologiska kvalitetsfaktorerna uppnår mindre än god status ska kustvattenförekomsten klassificeras till den lägsta av dessa statusklasser, i enlighet med föreskrifterna.

3.2. Näringsämnen

Vid klassificering av ekologisk status i kustvatten är näringsämnen en av de fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna. Näringsämnen i kustvatten klassificeras utifrån klassgränserna för vinterhalter av totalkväve, totalfosfor, löst oorganiskt kväve och löst oorganiskt fosfor samt sommarhalter av totalkväve och totalfosfor. En sammanvägning av parametrarna till kvalitetsfaktorn näringsämnen görs baserat på minst treårsmedelvärde.

3.3. Åtgärdsbehov för kustområdet

För de vattenförekomster som inte når upp till beslutad miljö kvalitetsnorm (miljö kvalitetsnormen) beräknas ett åtgärdsbehov. Bedömningen baseras på beräkningar av den totala näringsbelastningen i relation till den belastning som

kustvattenmiljön bedöms tåla.

Åtgärdsbehovet för kustvatten motsvarar alltså den procentuella skillnaden mellan nuvarande halter och gränsen för god status. Vidare antas detta minskningsbehov vara direkt proportionellt mot behovet av belastningsminskningen.

Beräkningen av åtgärdsbehovet baseras på länsstyrelsernas klassificering av sommarvärden för fosfor respektive kväve, kompletterat med modellerade data från SMHI:s kustzonsmodell. Sommarvärden antas vara mest representativa för det totala behovet.

För att undvika en överskattning av det svenska åtgärdsbehovet har analysen korrigerats med hjälp av SMHI:s kustzonsmodell. I modellen har status för utsjöns vatten korrigerats till god status, med referensnivåer som motsvarar målsättningarna i Baltic Sea Action Plan (BSAP).

3.4. Hög prioritet för övergödning av kust

I Förvaltningsplan för vatten 2022–2027 för både Norra¹ och Södra² Östersjön är övergödning det mest prioriterade miljöproblemet och distrikten delar dessutom den gemensamma havsbassängen Egentliga Östersjön där Sverige genom HELCOM överenskommelsen åtagit sig omfattande minskningar av näringsämnen.

Enligt havsmiljöförordningen (2010:1341) uppnås inte god miljöstatus för kustområdena och havsbassängerna i Egentliga Östersjön. I den senaste bedömningen (Marin strategi för Nordsjön och Östersjön 2024–2029) ses ingen tydlig förbättring, utan snarare ett fortsatt dåligt tillstånd (oförändrat eller svagt negativt) när det gäller näringsämnen och övergödning jämfört med föregående status.

Vattenmyndigheten har under åren 2025–2027 ett regeringsuppdrag att ta fram delåtgärdsprogram för kust- och avrinningsområden. Samtidigt ska de länsstyrelser som är vattenmyndigheter, i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Naturvårdsverket, skapa förutsättningar för att nå de inom Helcom (Helsingsforskommissionen) överenskomna utsläppsnivåerna, särskilt nivåerna för Egentliga Östersjön. Huvudfokus för uppdraget ska vara att minska tillförseln av näringsämnen.

4. Miljöförhållanden i Norra och Södra Östersjöns vattendistrikt

¹ [Förvaltningsplan för vatten 2022–2027 Norra Östersjöns vattendistrikt](#)

² [Förvaltningsplan för vatten 2022–2027 Södra Östersjön](#)

Miljöförhållandena kommer att beskrivas mer utförligt i kommande miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön är fokuserat på påverkan av och åtgärder mot övergödning av kustvattnet i distriktet kommer den kommande miljökonsekvensbeskrivningen fokusera på detta område och därför utesluta andra miljöförhållanden.

5. Miljöeffekter vid Delåtgärdsprogrammets genomförande

Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 bedöms inte ha någon betydande negativ miljöpåverkan, utan syftar till att förbättra tillståndet för vattendistriktets vattenförekomster. Däremot kan det uppstå målkonflikter när miljökvalitetsnormer för vatten ska vägas mot andra samhällsbehov lokalt, regionalt eller nationellt.

I kommande miljökonsekvensbeskrivning kommer vi, i enlighet med 6 kap. 2 § miljöbalken redovisa följande miljöeffekter för:

- befolkning och människors hälsa,
- djur- eller växtarter som är skyddade enligt 8 kap. miljöbalken, och biologisk mångfald i övrigt,
- mark, jord, vatten, luft, klimat, landskap, bebyggelse och kulturmiljö,
- hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt,
- annan hushållning med material, råvaror och energi, eller
- andra delar av miljön.

6. Alternativ till genomförande

Inkomna synpunkter kan i viss mån påverka utformningen av Delåtgärdsprogrammet. Den politiska styrningen påverkar finansieringen och därför också genomförandet av Delåtgärdsprogrammet.

Samhällsekonomiskt kan det bli mycket kostsamt att avstå från att skydda våra vatten från negativ påverkan. Alternativet att skjuta på genomförandet av administrativa åtgärder till framtiden kan visa sig innebära en större kostnad och svårare att genomföra än att genomföra Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033.

7. Fortsatt arbete

Arbetet med att ta fram en fullständig miljökonsekvensbeskrivning kommer att

fortsätta fram till samrådsstart 1 november 2026. Häre ingår att påverkansanalys, statusklassificering och riskbedömning per vattenförekomst genomförs. Därutöver görs en åtgärdsanalys för behovet av såväl åtgärder i vatten samt administrativa åtgärder till Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033.

7.1. Preliminär innehållsförteckning för Miljökonsekvensbeskrivning av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön

Nedan finns ett utkast på innehållsförteckningen för Miljökonsekvensbeskrivning av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön, som kommer samrådas 1 november 2026 till 30 april 2027:

1. Inledning
 - 1.1 Bakgrund och syfte
 - 1.2 Avgränsningar
2. Övergripande förutsättningar
 - 2.1 Förhållande till andra planer och program
 - 2.2 Miljökvalitetsnormer för vatten
3. Miljötillstånd och påverkan i Norra Östersjöns vattendistrikt respektive i Södra Östersjöns vattendistrikt
 - 3.1 Ytvatten
 - 3.2 Kustvatten
 - 3.3 Egentliga Östersjön
4. Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033
 - 4.1 Administrativa åtgärder
5. Delåtgärdsprogrammets konsekvenser
 - 5.1 Kumulativa effekter
6. Alternativ till genomförande
7. Referenser

Kontaktuppgifter

Synpunkter lämnas digitalt eller per post senast den 31 augusti 2026. **Ange diarie-nummer 537-XXX-2026 i ditt svar.**

Skicka era synpunkter till vattenmyndigheten.kalmar@lansstyrelsen.se, eller till:

Vattenmyndigheten Södra Östersjön
Länsstyrelsen Kalmar län
391 86 Kalmar

Länsstyrelserna

www.lansstyrelsen.se
www.vattenmyndigheterna.se